

Assen, 11 mei 2023
Ons kenmerk 202203439-01066800

BESLUIT VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN DRENTHE INZAKE ONTHEFFING OP BASIS VAN HOOFDSTUK 3 VAN DE WET NATUURBESCHERMING (WNB)

Ontheffinghouder : Woonborg
Activiteit : Isolatie/renovatie 16 woningen
Locatie : Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 Zuidlaren

Deze ontheffing wordt verleend voor de periode vanaf het moment van afgifte tot en met februari 2028.

Besluit

Gedeputeerde Staten van Drenthe (GS) hebben besloten op basis van bijgevoegde motivering (zie bijlage 1) een ontheffing te verlenen aan Woonborg voor wat betreft de verbodsbepalingen genoemd in artikelen 3.1 lid 2 en 4 van de Wnb waar het gaat om het beschadigen, wegnemen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen en het opzettelijk verstoren van gierzwaluw (*Apus apus*) en huismus (*Passer domesticus*). Daarnaast is ontheffing aangevraagd voor de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5 lid 2 en 4 waar het gaat om het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen en het opzettelijk verstoren van gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*),

De ontheffing wordt verleend onder de volgende voorschriften:

1. Algemene voorschriften

- 1.1 De ontheffing wordt slechts voor de hierboven beschreven verbodsbepalingen en genoemde soorten verleend.
- 1.2 Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden behorend bij dit besluit.
- 1.3 De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met de provincie Drenthe indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschriften 1.1 en 1.2 noodzakelijk zijn.
- 1.4 Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- 1.5 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
- 1.6 De ontheffinghouder dient, zodra de datum van aanvang van de werkzaamheden bekend is, doch uiterlijk 7 dagen van tevoren, hiervan melding te maken bij de provincie Drenthe. Dit kan door een e-mail te sturen naar vth@drenthe.nl onder vermelding van het kenmerk van het besluit.
- 1.7 Bij de melding hoort eveneens te worden aangegeven welk ecologisch adviesbureau de ecologische begeleiding biedt tijdens de uitvoering van de werkzaamheden en het meest actuele ecologisch werkprotocol mee te zenden. Indien er tussentijds wordt gekozen om met een ander ecologisch adviesbureau door te gaan, dan dient dit schriftelijk gemeld te worden aan het bevoegd gezag middels vth@drenthe.nl, onder vermelding van het kenmerk van het besluit.

2. Specifieke voorschriften

- 2.1 Er dient gewerkt te worden zoals beschreven in het Activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest, behorend bij dit besluit.
- 2.2 Kleine wijzigingen in de uitvoering van het project en de hieronder genoemde voorschriften kunnen doorgevoerd worden na afstemming met de ecologisch deskundige en in overleg met het bevoegd gezag. Deze wijziging(en) dienen minimaal ecologisch gelijkwaardig te zijn aan de voorgestelde werkwijze behorend bij de aanvraag.
- 2.3 De in dit besluit beschreven voorschriften dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol dient te allen tijde op de locatie (papier of digitaal) aanwezig te zijn en dient onder betrokken werknemers, met name bij de uitvoerenden op de locatie, bekend te zijn. Werkzaamheden dienen conform dit ecologisch werkprotocol te worden uitgevoerd.
- 2.4 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een (ecologisch) logboek bijgehouden te worden van alle ecologische handelingen. Uit dit logboek dient duidelijk naar voren te komen wanneer en op welke ecologische wijze de hier beschreven voorschriften zijn uitgevoerd. Dit logboek wordt op verzoek getoond aan het bevoegd gezag.
- 2.5 Voorafgaand aan de werkzaamheden dient door een ecologische deskundige vastgesteld te zijn dat er geen beschermde soorten in de woningen meer aanwezig zijn.
- 2.6 Er dient geen kunstmatige lichtverstrooiing plaats te vinden uitstralend naar de omgeving een half uur voor zonsopkomst tot en met een half uur na zonsopkomst. Er mogen geen nest- en/of verblijfplaatsen van beschermde soorten aangeschenen worden tijdens de uitvoering van de werkzaamheden alsmede in de permanente situatie.

Huismus

- 2.7 De ontheffinghouder dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare periode(s) van de huismus. Gezien de functie van het projectgebied voor het broedseizoen loopt deze periode globaal van 15 maart t/m 1 september. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer of korter zijn. De periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient daarom afgestemd te worden met een ecologisch deskundige op het gebied van de huismus.
- 2.8 De ontheffinghouder dient, voorafgaand aan de werkzaamheden, minimaal acht externe duurzame nestkasten van Vivara pro, geschikt voor de huismus aan te bieden, conform het Activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest. Deze huismuskasten zijn geplaatst op 31 maart 2022.
- 2.9 Deze kasten dienen tenminste tot één jaar nadat de permanente nestplaatsen zijn gerealiseerd beschikbaar te blijven voor de huismus, maar bij voorkeur permanent te blijven hangen als extra groene plus. Verwijdering van deze externe tijdelijke kasten mag na deze periode alleen geschieden buiten de kwetsbare periode dan wel binnen de kwetsbare periode als door een ter zake kundige ecooloog is vastgesteld dat de kasten niet in gebruik zijn.
- 2.10 Voorafgaand aan de werkzaamheden dienen de oorspronkelijke nestplaatsen ongeschikt te worden gemaakt onder begeleiding van/door een ter zake kundige ecooloog in september 2023. Dit dient uitgevoerd te worden conform het gestelde in het Activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest. Kleine wijzigingen met betrekking tot het natuurvrij maken welke geen invloed hebben op de staat van instandhouding van de huismus dienen te worden vermeld in het ecologisch logboek.
- 2.11 Bij het natuurvrij maken dient er rekening gehouden te worden met de kwetsbare periode van de huismus. Er dient voorkomen te worden dat nestplaatsen onnodig ongeschikt gemaakt worden omdat de werkzaamheden pas na de betreffende kwetsbare periode plaatsvinden.
- 2.12 Maximaal drie dagen voorafgaand aan de werkzaamheden dient door een ter zake kundige ecooloog vastgesteld te zijn dat er geen huismus in de nestplaatsen meer aanwezig zijn.

- 2.13 De ontheffinghouder dient in de permanente situatie ruimte onder het dak toegankelijk te maken voor de huismus aan beide zijden van de woningen, conform het Activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest.
- 2.14 Zowel de externe als inbandige voorzieningen voor de huismus dienen geplaatst te worden conform het meest actuele Kennisdocument van BIJ12 voor de huismus en/of op basis van expert judgement van de ter zake kundige ecooloog.

Gierzwaluw

- 2.15 De ontheffinghouder dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare periode(s) van de gierzwaluw. Gezien de functie van het projectgebied voor het broedseizoen loopt deze periode globaal van 15 april t/m 15 augustus. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer of korter zijn. De periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient daarom afgestemd te worden met een ecologisch deskundige op het gebied van de gierzwaluw.
- 2.16 De ontheffinghouder dient, voorafgaand aan de werkzaamheden, minimaal vijftien externe duurzame nestkasten van het type NK GZ 08 van Vivara pro, geschikt voor de gierzwaluw aan te bieden, conform het Activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest. Deze gierzwaluwkasten zijn geplaatst op 19 september 2022.
- 2.17 Deze kasten dienen tenminste tot één jaar nadat de permanente nestplaatsen zijn gerealiseerd beschikbaar te blijven voor de gierzwaluw, maar bij voorkeur permanent te blijven hangen als extra groene plus. Verwijdering van deze externe kasten mag na deze periode alleen geschieden buiten de kwetsbare periode dan wel binnen de kwetsbare periode als door een ter zake kundige ecooloog is vastgesteld dat de kasten niet in gebruik zijn.
- 2.18 Voorafgaand aan de werkzaamheden dienen de oorspronkelijke nestplaatsen ongeschikt te worden gemaakt onder begeleiding van een ter zake kundige ecooloog na het broedseizoen in september 2023. Dit dient uitgevoerd te worden conform het gestelde in het Activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest. Kleine wijzigingen met betrekking tot het natuurvrij maken welke geen invloed hebben op de staat van instandhouding van de gierzwaluw dienen te worden vermeld in het ecologisch logboek.
- 2.19 Bij het natuurvrij maken dient er rekening gehouden te worden met de kwetsbare periode van de gierzwaluw. Er dient voorkomen te worden dat nestplaatsen onnodig ongeschikt gemaakt worden omdat de werkzaamheden pas na de betreffende kwetsbare periode plaatsvinden.
- 2.20 Maximaal drie dagen voorafgaand aan de werkzaamheden dient door een ter zake kundige ecooloog vastgesteld te zijn dat er geen gierzwaluw in de nestplaatsen meer aanwezig zijn.
- 2.21 De ontheffinghouder dient in de permanente situatie het dak toegankelijk te maken voor de gierzwaluwen en vijftien inbouwkasten van het type GZP2 van Unitura (of kwalitatief vergelijkbaar) te realiseren voor de gierzwaluw, conform het Activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest.
- 2.22 Zowel de externe als inbandige voorzieningen voor de gierzwaluw dienen geplaatst te worden conform het meest actuele Kennisdocument van BIJ12 voor de gierzwaluw en/of op basis van expert judgement van de ter zake kundige ecooloog.

Gewone- en ruige dwergvleermuis

- 2.23 De ontheffinghouder dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare periodes van de gewone- en ruige dwergvleermuis. Afhankelijk van het seizoen en de klimatologische omstandigheden kan deze periode langer of korter zijn. De periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient daarom afgestemd te worden met een ecologisch deskundige op het gebied van voornoemde soort.

- 2.24 De ontheffinghouder dient, voorafgaand aan de werkzaamheden, minimaal zestien externe duurzame vleermuiskasten van het type VK WS 07 van Vivara pro (geplaatst op 31 maart 2022) en van het type 2FE van Waveka (geplaatst in september 2022), geschikt voor de gewone- en ruige dwergvleermuis aan te bieden, conform het Activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest waarbij rekening is gehouden met de gewenningsperiode van zes maanden.
- 2.25 De tijdelijke verblijven dienen tenminste tot één jaar nadat de permanente verblijfplaatsen zijn gerealiseerd beschikbaar te blijven voor de vleermuizen, maar bij voorkeur permanent te blijven hangen als extra groene plus. Verwijdering van deze externe verblijfplaatsen mag na deze periode alleen geschieden buiten de kwetsbare periode dan wel binnen de kwetsbare periode als door een ecologisch deskundige is vastgesteld dat de verblijven niet in gebruik zijn.
- 2.26 De woningen dienen maximaal drie dagen voorafgaand aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt te worden in de actieve periode van de vleermuizen, zodat er geen verstoring plaatsvindt tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Dit dient in september 2023, maar uiterlijk voor 15 oktober 2023 te hebben plaats gevonden. Dit dient uitgevoerd te worden conform het gestelde in het Activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest. Bij het natuurvrij maken dient geen gebruik gemaakt te worden van chemische middelen welke de gezondheid van de dieren kunnen schaden, zoals het gebruik van porschuim. Kleine wijzigingen met betrekking tot het natuurvrij maken welke geen invloed hebben op de staat van instandhouding van de vleermuizen dienen te worden vermeld in het ecologisch logboek.
- 2.27 Er dient voorkomen te worden dat verblijfplaatsen onnodig ongeschikt gemaakt worden, omdat de werkzaamheden pas na de betreffende kwetsbare periode(s) plaatsvinden.
- 2.28 De dag voorafgaand aan de werkzaamheden dient door een ter zake kundige ecooloog vastgesteld te zijn dat er geen vleermuizen in de verblijfplaats(en) aanwezig zijn.
- 2.29 De ontheffinghouder dient in de permanente situatie het dak toegankelijk te maken voor de vleermuizen en minimaal zestien permanente inbandige voorzieningen van het type VMPPM1 plus VMPPM1U (of kwalitatief vergelijkbaar) en geschikt voor vleermuizen aan te bieden, conform het Activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest.
- 2.30 Bij het plaatsen van de inbouw- en externe vleermuiskasten dient rekening gehouden te worden met het bieden van vrije in- en uitvliegopeningen, waarbij geen obstakels binnen drie meter van de locatie aanwezig mogen zijn en de in- en uitvliegopeningen dienen vrij te zijn van kunstmatige lichtverstoring.
- 2.31 Zowel de externe als inbandige voorzieningen voor de vleermuizen dienen geplaatst te worden conform het meest actuele Kennisdocument van BIJ12 voor de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis en/of op basis van expert judgement van de ter zake kundige ecooloog.

3. Overige voorschriften

- 3.1 Een ecologisch deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend, dient tenminste aanwezig en/of betrokken te zijn tijdens de volgende momenten:
- a) bij het ongeschikt maken/natuurvrij maken, voorafgaand aan de werkzaamheden;
 - b) tijdens het aanbrengen van de alternatieve verblijfplaatsen op geschikte locaties;
 - c) voorafgaand aan het vellen van bomen en/of het verwijderen van begroeiing;
 - d) bij het verwijderen van de tijdelijke voorzieningen voor de soorten.
- 3.2 Bovenstaande momenten worden beschreven in het ecologisch logboek door de ter zake kundige ecooloog.

4. Zorgplicht

- 4.1 De ontheffinghouder dient voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Activiteiten of werkzaamheden die leiden tot negatieve effecten op plant- of diersoorten dienen achterwege gelaten te worden, of zo uitgevoerd te worden waardoor de effecten beperkt of ongedaan gemaakt worden.
- 4.2 In navolging van het voorgaande voorschrift dient de ontheffinghouder rekening te houden met het broedseizoen van alle vogelsoorten. De werkzaamheden dienen zoveel als mogelijk uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen. Indien dit niet mogelijk is, dient een ecologisch deskundige voorafgaand aan de werkzaamheden het projectgebied te controleren op in gebruik zijnde nesten. Indien er in gebruik zijnde nesten worden aangetroffen, worden de werkzaamheden uitgesteld tot na het broedseizoen van die betreffende vogelsoort. Het projectgebied dient hiervoor te worden vrijgegeven door de ter zake kundige ecoloog.

Gedeputeerde Staten voornoemd,
namens dezen,

J.G. Lüchtenborg,
teammanager Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving

Afschrift aan:

- ontheffinghouder Woonborg (post en digitaal)
- adviesbureau Eco Reest (digitaal)
- het College van Burgemeester en Wethouders van Tynaarlo (digitaal)

Ontheffingstermijn

Het kan voorkomen dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren. Om onnodige vertraging van het traject te voorkomen wordt in dat geval geadviseerd om minimaal vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag in te dienen.

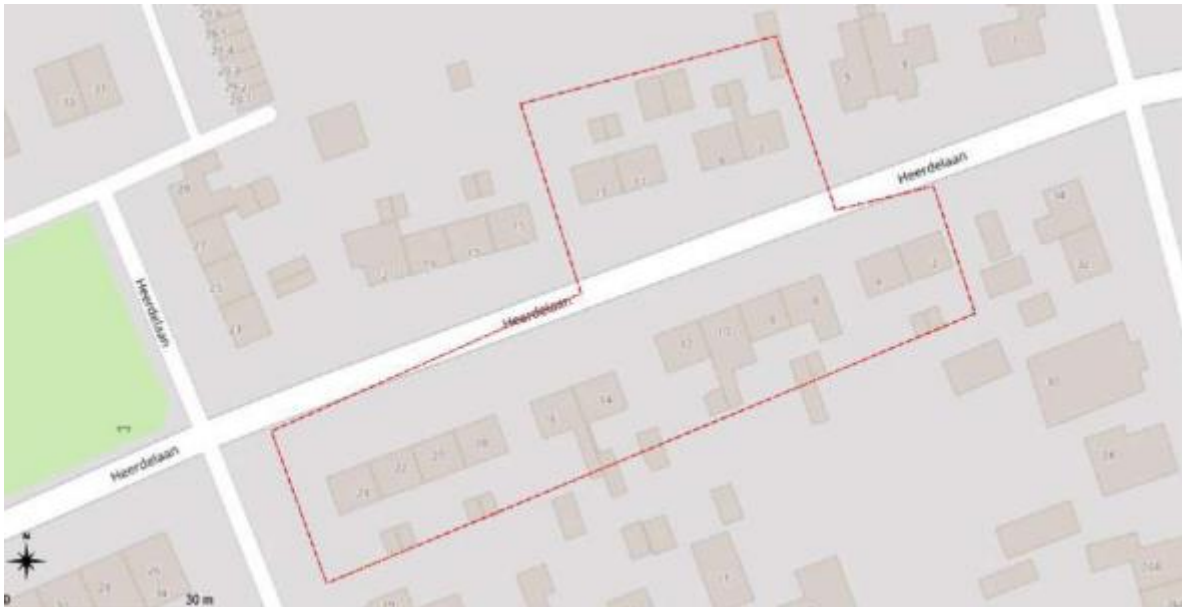
Bezwaar

Belanghebbenden die het niet eens zijn met dit definitieve besluit, kunnen binnen zes weken na de dag van verzending van dit besluit een bezwaarschrift indienen bij het college van Gedeputeerde Staten van Drenthe. Voor meer informatie over de bezwaarprocedure zie <http://provincie.drenthe.nl/loket/bezwaarschriften>.

BIJLAGE 1: MOTIVERING BIJ BESLUIT

1. Aanvraag en procesverloop

Op 21 november hebben wij een aanvraag ontvangen voor een ontheffing van de Wnb van Eco Reest namens Woonborg (hierna ontheffinghouder). Op 2 mei 2023 hebben wij op ons verzoek van Eco Reest aanvullingen ontvangen. De aanvraag heeft betrekking op het isoleren- en renoveren van zestien woningen gelegen aan de heerdelaan Zuidlaren in de gemeente Tynaarlo (figuur 1). De ontheffinghouder heeft ontheffing aangevraagd voor de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 2 en 4 en artikel 3.5, lid 2 en 4 van de Wnb voor de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus Nathusii*), gierzwaluw (*Apus apus*) en huismus (*Passer domesticus*).

Figuur 1: projectgebied (bron: activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest)

2. Wettelijk kader

De diverse aangetroffen diersoorten binnen het projectgebied worden beschermd volgens diverse beschermingsregimes van de Wet natuurbescherming.

2.1 Vogelrichtlijn

De gierzwaluw en huismus zijn beschermde inheemse vogelsoorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn en zijn zodoende beschermd op grond van artikel 3.1 van de Wnb.

- Op grond van artikel 3.1, lid 2 van de Wnb is het verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- Op grond van artikel 3.1, lid 4 van de Wnb is het verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

Het nest van een vogel, zoals bedoeld in artikel 3.1, lid 2 van de Wnb is de plaats die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en het grootbrengen van de jongen, voor zover het geen nestvlieder betreft. Ook de inhoud en de functionele omgeving van het nest dient te worden beschermd voor zover het broedsucces hiervan afhankelijk is. Artikel 3.1, lid 2 van de Wnb is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. Nesten van de gierzwaluw en huismus zijn daarnaast op basis van vaste jurisprudentie bovendien jaarrond

beschermd. Dit houdt in dat ook buiten het broedseizoen de nesten beschermd zijn en niet mogen worden vernield of weggehaald.

Op grond van artikel 3.1, lid 4 van de Wnb is het daarnaast verboden om vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te (ver)storen.

2.2 *Habitatrichtlijn*

De gewonde dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis zijn beschermde inheemse zoogdiersoorten als bedoeld in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II van het verdrag van Bern en zijn zodoende beschermd op grond van artikel 3.5 van de Wnb.

- Op grond van artikel 3.5, lid 2 van de Wnb is het verboden om dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- Op grond van artikel 3.5, lid 4 van de Wnb is het verboden om de voorplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

Onder voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van vleermuizen als bedoeld in artikel 3.5, lid 4 van de Wnb vallen o.a. kraamverblijven, zomerverblijven, paarverblijven en winterverblijven alsmede essentiële vliegroutes en foerageergebieden leidend naar deze verblijfplaatsen. Voornoemde is van vitaal belang voor een gunstige staat van instandhouding van de vleermuizen. Tijdelijke, seizoensgebonden verblijfplaatsen als holen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per individu zijn ook beschermd op grond van artikel 3.5, lid 4 van de Wnb.

Naast artikel 3.5, lid 4 van de Wnb is ontheffing aangevraagd voor artikel 3.5, lid 2 van de Wnb. Gelet op de werkzaamheden valt niet uit te sluiten dat er sprake is van mogelijke, opzettelijke verstoring van gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen. Om die reden is ontheffing van de verbodsbepaling in artikel 3.5, lid 2 van de Wnb eveneens noodzakelijk.

2.3 *Beoordelingsgronden ontheffing verlening*

Op grond van artikel 1.10, lid 3 van de Wnb dienen wij bij het afgeven van een ontheffing op grond van de Wnb rekening te houden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en de regionale en lokale bijzonderheden. In dit geval zien wij, deze belangen in acht genomen, geen reden om de ontheffing anders vorm te geven.

3. **De situatie**

De ontheffinghouder is voornemens om zestien woningen aan de heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te renoveren en isoleren. De woningen zullen van buitenaf geïsoleerd worden en de spouw wordt volledig opgevuld. Het projectgebied ligt binnen de bebouwde kom van Zuidlaren en is omgrensd door bebouwing. Bij het uitvoeren van deze werkzaamheden zijn mogelijk onder de Wnb vallende beschermde soorten betrokken. De start van de werkzaamheden staat gepland voor september 2023.

3.1 *Uitgevoerd onderzoek*

De initiatiefnemer heeft Eco Reest opdracht gegeven het projectgebied te onderzoeken. Op 22 november 2021 heeft een ecoloog een veldbezoek gebracht om de geschiktheid van het projectgebied voor bepaalde soorten te inventariseren. Daarnaast is bureaustudie uitgevoerd door het raadplegen van de Nationale Databank Flora en Fauna (hierna NDFF) en overige beschikbare soortenkaarten. Naar aanleiding van de quickscan is nader onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen, huismus en gierzwaluwen. Het onderzoek naar vleermuizen is onder gunstige weersomstandigheden en conform het op dat moment meest actuele vleermuisprotocol (Bij12, 2017) uitgevoerd. Het onderzoek naar de huismus vond plaats conform het kennisdocument huismus en het onderzoek naar gierzwaluwen werd uitgevoerd conform de Soorteninventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus (versie 2017). Naar aanleiding van dit onderzoek is geconcludeerd dat binnen het projectgebied twee zomerverblijven ruige dwergvleermuis, een zomerverblijf gewone dwergvleermuis en een paarverblijf ruige dwergvleermuis aanwezig zijn binnen het projectgebied. Mogelijk worden

deze verblijfplaatsen ook door een of enkele dieren gebruikt als winterverblijfplaats. Ook werden drie nestplaatsen van de gierzwaluw en drie nestplaatsen van de huismus aangetroffen. Essentiële foerageergebieden en vliegroutes worden tijdens de werkzaamheden niet aangetast en verlies hiervan wordt daarom niet verwacht.

3.2 Tijdelijke compensatie

Door de werkzaamheden zullen verblijfplaatsen van vleermuizen, gierzwaluw en huismus verloren gaan. Ter overbrugging van de periode tot realisatie van de permanente, nieuwe situatie dient tijdelijke compensatie aangeboden te worden voor deze soorten.

Vleermuizen

Door de aangetroffen verblijfplaatsen van de ruige en gewone dwergvleermuis bij elkaar op te tellen, wordt geconcludeerd dat door de werkzaamheden vier verblijfplaatsen komen te vervallen. Ter overbrugging van de periode van de renovatie- en isolatiewerkzaamheden zijn per gevonden verblijfplaats vier uitwendige kasten opgehangen wat neer komt op een totaal van zestien kasten. Acht kasten zijn geplaatst op 31 maart 2022 en zijn van het type VK WS 07 van Vivara pro, onder andere geschikt voor de ruige en gewone dwergvleermuis. In september 2022 zijn acht kasten bijgeplaatst van het type 2FE van Waveka. De kasten zijn geplaatst conform het activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest in de omgeving van het projectgebied en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Door het vroegtijdig plaatsen van de kasten en het feit dat de werkzaamheden in september 2023 zullen starten, wordt voldoende rekening gehouden met de zes maanden durende gewenningsperiode, waarbij zowel de huidige als de nieuwe/tijdelijke verblijfplaatsen aanwezig zijn. Voor de gewenningsperiode mogen alleen de maanden april t/m oktober gerekend worden.

Gierzwaluw

Door de renovatie- en isolatiewerkzaamheden komen drie nestlocaties voor de gierzwaluw te vervallen. Ter overbrugging van de werkzaamheden worden per vervallen nestplaats, vijf kasten geplaatst in de omgeving van het projectgebied. Dit komt dus neer op vijftien nestkasten in totaal. Op 19 september 2022 zijn de kasten van het type NK GZ 08 van Vivara Pro geplaatst in de directe omgeving van het projectgebied zo dicht mogelijk bij de huidige nestplaatsen en conform het activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest. De panden waaraan de tijdelijke nestkasten worden opgehangen dienen zoveel mogelijk dezelfde eigenschappen te hebben als de panden waar de huidige nestlocaties zich bevinden.

Huisumus

Ook voor de huismussen dienen er tijdelijke verblijfplaatsen aangebracht te worden voor de drie aangetroffen nestplaatsen ter overbrugging van de periode van de werkzaamheden. Er worden in totaal acht nestkasten opgehangen binnen een straal van 200 meter van de huidige nestplaatsen. Daarnaast dient de omgeving van de tijdelijke nestkasten voldoende schuilmogelijkheden te bieden voor de huismus. De acht duurzame kasten voor de huismus zijn van het Vivara Pro en zijn geplaatst op 31 maart 2022, waardoor rekening is gehouden met voldoende gewenningstijd.

3.3 Permanente mitigatie

Doordat er verblijfplaatsen zijn aangetroffen van vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen binnen het projectgebied, dienen de verblijfplaatsen in de permanente situatie met de juiste migratiefactor van de soort te worden teruggebracht.

Vleermuizen

In de permanente situatie dienen de vier aangetroffen verblijfplaatsen maal vier gemitigeerd te worden. Dit wordt op twee manieren gedaan. Door het inbouwen van vleermuiskasten en door het toegankelijk maken van het dak. Door de isolatiewerkzaamheden worden de spouwmuren volledig gevuld met isolatiemateriaal, waardoor het toegankelijk maken van de spouw niet mogelijk is. In de

nieuwe situatie worden zestien inbouwkasten per twee stuks op elke kopgevel van het blok waar een vleermuisverblijfplaats is vastgesteld geplaatst. Dit dient te gebeuren conform het activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest. Als extra groene plus worden de daken van de woningen na afronding van de werkzaamheden beschikbaar gemaakt. Deze ruimte wordt gecreëerd door het maken van ruimte tussen het dakvlak en de dakpannen. Dergelijke verblijfplaatsen zijn in veel oorspronkelijke gevallen al bestaande verblijfplaatsen voor vleermuizen en bieden daardoor veel potentie. Doordat het gehele dak geschikt wordt gemaakt, kunnen vleermuizen de meest geschikte plek wat betreft klimatologische omstandigheden kiezen. Het beschikbaar maken van het dak dient te gebeuren conform het activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest.

Gierzwaluw

In de permanente situatie dienen voor elk aangetroffen nestplaats vijf verblijfplaatsen gerealiseerd te worden. Dit wordt uitgevoerd door het plaatsen van vijf gierzwaluwkasten van het type GZP2 van Unitura (of kwalitatief vergelijkbaar) op drie kopgevels van woningen waar de huidige nestplaatsen zich bevonden. De kasten worden conform het activiteitenplan Heerdelaan 2 t/m 24 en 7 t/m 13 te Zuidlaren d.d. 21 november 2022, door Eco Reest geplaatst. Naast de inbouwkasten wordt er ruimte beschikbaar gemaakt voor gierzwaluwen onder de daken. De dakvlakken welke zijn georiënteerd op het noorden en oosten worden toegankelijk gemaakt door middel van een opening van 30mm bij de kantpannen en de nokvorsten.

Huismus

Voor huismussen is de omgeving ook erg belangrijk. Deze zal door de renovatie- en isolatiewerkzaamheden niet veranderen. De daken worden weer toegankelijk gemaakt voor de huismussen doordat het vogelschroot wordt toegepast vanaf de derde regel of hoger, of helemaal niet. Dit gebeurt aan beide zijden van de woning. Dit betekent dat na de werkzaamheden de eerste rijen dakpannen over een lengte van ongeveer 240 meter weer toegankelijk zullen zijn voor de huismus.

3.4 Ongeschikt maken van verblijfplaatsen

Voordat de werkzaamheden uitgevoerd worden moet met zekerheid gesteld worden dat er geen dieren meer aanwezig zijn in de woningen. Door voorafgaand aan de werkzaamheden de woningen 'natuurvrij' te maken wordt voorkomen dat de dieren aanwezig kunnen zijn tijdens de werkzaamheden.

Vleermuizen

Om te voorkomen dat vleermuizen in de woningen aanwezig zijn tijdens de werkzaamheden zullen invliegopeningen dichtgezet worden. Dit wordt gedaan door het aanbrengen van 'exclusion flaps' in het actieve seizoen waarbij vleermuizen de verblijfplaatsen wel kunnen verlaten, maar niet meer terug naar binnen kunnen. De voorwaarden voor goed gebruik van deze 'exclusion flaps' is dat het gehele woningblok ongeschikt gemaakt wordt omdat vleermuizen gebruiken maken van diverse invliegopeningen. Bij het natuurvrij maken dient geen gebruik gemaakt te worden van chemische middelen welke de gezondheid van de dieren kunnen schaden, zoals het gebruik van perschuim. De 'exclusion flaps' worden ten minste drie dagen voor de start van de werkzaamheden geplaatst waarbij minimaal één nacht de temperatuur tenminste 10 graden Celsius moet zijn. Wanneer de ecooloog heeft geconcludeerd dat er geen vleermuizen meer in de woningen aanwezig zijn, kunnen de werkzaamheden starten.

Gierzwaluw

De ruimtes onder de dakpannen en andere toegangswegen zullen voor de gierzwaluwen dichtgezet worden, waardoor zij tijdens de werkzaamheden niet aanwezig zullen zijn in de woningen. Dit dient enkel te gebeuren buiten het broedseizoen (eind april t/m 15 augustus) van deze vogels en wanneer de eventueel nog aanwezige jongen vliegvlug zijn en het nest zelfstandig kunnen verlaten. Volgens de planning zal dit plaatsvinden in september 2023. Wanneer de ecooloog heeft geconcludeerd dat er

geen gierzwaluwen meer in de woningen aanwezig zijn, kunnen de werkzaamheden starten. Naar verwachting zullen de werkzaamheden voor de start van het broedseizoen van 2024 afgerond zijn.

Huismus

De nestplaatsen van de huismus worden voorafgaand aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt door het dichtzetten van de ruimte onder de dakpannen met vogelschroot of gelijkwaardig. De nestplaatsen dienen buiten het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden wat betekent dat dit uitgevoerd kan worden vanaf 1 september 2023, maar alleen wanneer de eventuele nog aanwezige jongen vliegvlug zijn en het nest zelfstandig kunnen verlaten. Wanneer de ecooloog heeft geconcludeerd dat er geen huismussen meer in de woningen aanwezig zijn, kunnen de werkzaamheden starten.

4. Overwegingen

Uit de relevante wet- en regelgeving blijkt dat de aangevraagde ontheffing alleen kan worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing bestaat, de ontheffing aangevraagd wordt onder een aangewezen belang en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is. De ontheffinghouder heeft aangegeven te voldoen aan de voorwaarden zoals deze worden gesteld in artikel 3.3 en artikel 3.8 van de Wnb.

4.1 Alternatievenafweging

De isolatie- en renovatiewerkzaamheden zijn gebonden aan deze woningen en dus aan deze locatie. De technische staat van de woningen is dusdanig dat ze niet meer voldoen aan de eisen van deze tijd. De woningen zijn onvoldoende geïsoleerd, waardoor er veel energieverlies optreedt. Bovendien is het klimaat in de woningen niet optimaal als het gevolg van vocht en tocht. Indien er geen woningverbetering wordt uitgevoerd, zullen de woningen op de langere termijn onbewoonbaar worden. Uiteindelijk zal dit leiden tot de sloop van de woningen. Dit zal resulteren in het verlies van verblijfplaatsen voor de soorten. Het alternatief van sloop en nieuwbouw heeft tot gevolg dat er voor langere periodes geen vaste rust- en verblijfplaatsen beschikbaar zijn op de locatie van de gesloopte woningen en is daarmee een ecologisch minder gunstig alternatief.

Door buiten de kwetsbare periode van de soorten te werken, de werkzaamheden gefaseerd uit te voeren en voldoende alternatieven aan te bieden gedurende en na uitvoering van de werkzaamheden onder toezicht van een ter zake kundige ecooloog, wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met de aanwezige beschermde soorten in het projectgebied. Voor de ingreep bestaat geen andere bevredigende oplossing.

4.2 Belangenafweging

De ontheffinghouder geeft in de aanvraag aan te werken in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid, genoemd in artikel 3.3 van de Wnb. Daarnaast wordt aangegeven te werken in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten genoemd in artikel 3.8 van de Wnb.

Volksgezondheid of openbare veiligheid (of andere dwingende redenen van groot openbaar belang)

Aedes, de landelijke branchevereniging van woningcorporaties (waaronder Woonborg), is samen met het Ministerie van Binnenlandse Zaken een van de ondertekenaars van het Convenant Energiebesparing Huursector. In dit convenant staan afspraken over het verlagen van de uitstoot van broeikasgassen met 20% in 2020 en het verlagen van het energielabel naar minimaal B. Op basis van de doelstellingen zoals geformuleerd in het Koepelconvenant beogen Aedes en Woonborg met dit convenant in 2020-2023 ten minste een gemiddelde Energie Index van 1,25 (gemiddeld energielabel B) te bereiken voor de totale huurwoningenvoorraad van de corporaties. Daarnaast is de ambitie gesteld om de warmtevoorziening van de woningen in 2050 CO₂-neutraal te maken. Door het verlagen van energieverbruik en daarmee de uitstoot van broeikasgassen wordt een bijdrage geleverd

aan het vertragen van de klimaatverandering. Door het verlagen van energieverbruik en daarmee de uitstoot van broeikasgassen dient het project een 'dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor milieu wezenlijk gunstige effecten'

Tevens zijn de huidige woningen slecht of niet (voldoende) geïsoleerd en is het klimaat in de woningen niet optimaal als het gevolg van vocht en tocht. Dit leidt tot schimmelvorming in de woningen en een ongezond leefklimaat wat kan zorgen voor het ontstaan of verergeren van luchtwegklachten bij de bewoners. De woningen zijn na de werkzaamheden beter geïsoleerd waardoor een gezonder leefklimaat voor de bewoners ontstaat. Hierdoor dient het project het belang volksgezondheid of openbare veiligheid

Wij kunnen instemmen met de in de aanvraag beschreven belangen. De belangenvormen een voldoende onderbouwing om het optreden van (beperkte) negatieve effecten op de aangevraagde soorten te rechtvaardigen.

4.3 *Staat van instandhouding*

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemeen voorkomende vleermuisensoort. De populatie wordt geschat op 300.000 tot 600.000 individuen (Ottenburg & Van Swaay, red., 2014). Uit Adams et. al (2019) blijkt dat het verspreidingsgebied van de gewone dwergvleermuis gunstig is, maar dat (de trend van) de staat van instandhouding onbekend is. Mogelijk neemt het aanbod aan geschikte verblijfplaatsen af vanwege de toenemende na-isolatie van gebouwen en het dichtens van kieren en gaten in gebouwen (Bij12, 2017). Sinds 2015 wordt onder andere de gewone dwergvleermuis met het nieuwe meetprogramma gemonitord. Hiermee wordt de populatietrend geschat op basis van het aantal jagende dieren. Op basis van deze schatting is het aantal gewone dwergvleermuizen in 2019 met 15 procent toegenomen ten opzichte van 2015 (CBS, 2020).

De NDFF telt in de omgeving van het projectgebied twee waarnemingen binnen een straal van één kilometer in de afgelopen tien jaar. Het gebrek aan meer recente waarnemingen is mogelijk te verklaren door een gebrek aan systematisch onderzoek naar vleermuizen in de directe omgeving en/of registratie hiervan. Door het treffen van tijdelijke maatregelen ter overbrugging van de werkzaamheden en door het bieden van een ruime hoeveelheid verblijfplaatsen door kasten in te bouwen en daken weer beschikbaar te maken in de nieuwe situatie, worden negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van de ruige dwergvleermuis niet verwacht.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is in Nederland een algemeen voorkomende soort. De aantallen in de trektijd, in het najaar, worden geschat op 50.000 tot 100.000 dieren (Ottenburg & Van Swaay, red., 2014). Uit Adams et. al (2019) blijkt dat het verspreidingsgebied en leefgebied van de ruige dwergvleermuis gunstig is, maar de staat van instandhouding matig ongunstig is. De trend van de staat van instandhouding van de ruige dwergvleermuis is stabiel (Adams et al., 2019).

De NDFF telt geen waarnemingen van de ruige dwergvleermuis in de directe omgeving van het projectgebied in de afgelopen tien jaar binnen een straal van één kilometer. Het gebrek aan meer recente waarnemingen is mogelijk te verklaren door een gebrek aan systematisch onderzoek naar vleermuizen in de directe omgeving en/of registratie hiervan. Door het treffen van tijdelijke maatregelen ter overbrugging van de werkzaamheden en door het bieden van een ruime hoeveelheid verblijfplaatsen door kasten in te bouwen en daken weer beschikbaar te maken in de nieuwe situatie, worden negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van de ruige dwergvleermuis niet verwacht.

Gierzwaluw

De landelijke staat van instandhouding van de gierzwaluw is beoordeeld als stabiel voor de aspecten verspreiding, leefgebied en toekomstperspectief. Het aspect 'populatie' wordt als ongunstig gekwalificeerd (www.sovon.nl). Uit de Vogel- en Habitatrichtlijn-rapportage 2019 (Adams et al., Wageningen University & Research, 2020) blijkt dat de landelijke populatie broedparen wordt geschat op 40.000 – 60.000. In Drenthe komt de gierzwaluw in kleine aantallen verspreid over de provincie voor. De trend van de populatie gierzwaluwen in Drenthe is eveneens onbekend (www.sovon.nl).

De NDFF telt in een straal van één kilometer om het projectgebied 48 waarnemingen van de gierzwaluw in de afgelopen tien jaar. Een groot deel van deze waarnemingen zijn waargenomen ten zuiden en oosten van het projectgebied, binnen de bebouwde kom. Door het treffen van tijdelijke maatregelen ter overbrugging van de werkzaamheden en door het bieden van een ruime hoeveelheid verblijfplaatsen door kasten in te bouwen en daken weer beschikbaar te maken in de nieuwe situatie, worden negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van de gierzwaluw niet verwacht.

Huismus

De landelijke staat van instandhouding van de huismus is beoordeeld als stabiel waar het gaat om verspreiding. De populatie en leefgebied van de huismus is wel gunstig (www.sovon.nl). Uit de Vogel- en Habitatrichtlijn-rapportage 2019 (Adams et al., Wageningen University & Research, 2020) blijkt dat de landelijke populatie broedparen wordt geschat op 600.000-1.000.000. De laatste jaren vertoont de populatie in Drenthe een kleine toename (www.sovon.nl).

De NDFF telt in een straal van één kilometer om het projectgebied 126 waarnemingen van de huismus in de afgelopen tien jaar. Een groot deel van de waarnemingen zijn waargenomen ten zuiden van het projectgebied, binnen de bebouwde kom. Door het treffen van tijdelijke maatregelen ter overbrugging van de werkzaamheden en door het bieden van een ruime hoeveelheid verblijfplaatsen door daken weer beschikbaar te maken in de nieuwe situatie, worden negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van de huismus niet verwacht.

4.4 Zorgplicht en broedseizoen

Naast de soorten waarvoor de ontheffinghouder de ontheffing heeft aangevraagd kunnen ook andere soorten worden aangetroffen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

Artikel 1.11 van de Wnb gebiedt eenieder voldoende zorg in acht te nemen voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende planten en hun directe leefomgeving. Activiteiten of werkzaamheden die leiden tot negatieve effecten op gebieden of specifieke plant- of diersoorten dienen achterwege gelaten te worden, of zo uitgevoerd te worden dat negatieve effecten worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Naast de zorgplicht dient de ontheffinghouder ook rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Werkzaamheden die een negatief effect kunnen hebben op het broedsucces van vogels dienen uitgesteld te worden. Een ecologisch deskundige dient vast te stellen dat het broedseizoen voor de op het projectgebied aanwezige (beschermde) soorten ten einde is.

5. Conclusie

Gelet op vorenstaande besluiten wij ontheffing van de Wnb te verlenen. Aan deze ontheffing zijn de voorschriften verbonden zoals vermeld in dit besluit.